

👉 Digital trivsel forudsætter en positiv tilgang til det digitale liv

For at støtte elever i at udvikle sunde og trygge digitale fællesskaber skal lærerne løbende udvise en positiv interesse for de sociale medier og en forståelse af, at det digitale liv er en del af børns identitetsdannelse – i stedet for at løfte pegefingern, når det går galt. Skolelederne har en vigtig opgave i at adressere opgaven, men halvdelen af alle skoleledere giver udtryk for, at de mangler både viden og værktøjer. Det viser en undersøgelse foretaget af Dansk Center for Undervisningsmiljø (DCUM).

I denne artikel beskriver chefkonsulent i DCUM Heidi Knudsen undersøgelsens resultater og giver en række anbefalinger til, hvordan skolen og skoleledelsen kan hjælpe lærerne til at støtte eleverne i at udvikle sunde og trygge digitale fællesskaber.

YouTube, TikTok, Snapchat og Messenger er en helt naturlig del af børns hverdag – også i skolen. Eleverne ser sjove videoer sammen på YouTube, danser sammen på TikTok, deler billeder af dobbelthager på Snapchat og skriver sammen i klassegrupper og årgangsgrupper på Messenger.

Vi behøver ikke længere diskutere, hvem der har ansvaret for børns digitale trivsel. Ansvaret hviler på de voksne omkring børnene, og når vi taler om digital trivsel, der som bekendt udspiller sig i en arena på tværs af fritid og skole, så er ansvaret delt imellem forældrene og de voksne på skolen.

Men der mangler åbenbart viden på skolerne om, hvordan man griber opgaven an.

I Dansk Center for Undervisningsmiljø (DCUM) årlige statusundersøgelse i 2020 gav mere end halvdelen af alle skoleledere udtryk for, at de generelt mangler viden om digital mobning og krænkelser på nettet, og ikke mindst hvordan man som skole kan arbejde med emnet.

I videnshæftet "Skolen, børnene og SoMe" fra efteråret 2021 supplerer DCUM statusundersøgelsen med en række interviews med lærere og elever. Og budskabet er ikke til at tage fejl af: Der mangler viden og klare rammer for arbejdet med elevernes digitale fællesskaber.

Skolelederen skal etablere rammerne

I DCUM's interviews fortæller lærerne, at de ikke har tydelige rammer for, hverken tilegnelse af viden eller hvordan de kan arbejde med området i dagligdagen. Det er derfor besværligt og uoverskueligt at give sig i kast med. Lignende oplevelser hos forældrene kan ende med, at ingen løser opgaven. Begge tror, at den anden gør det, hvilket betyder, at ansvaret og opgaven ofte falder mellem to stole.

Der ligger således en klar opgave på skolelederens bord: At etablere rammer og struktur for, hvordan skolen vil arbejde med digital trivsel. Det indbefatter således indhentning af viden, prioritering af tid og resurser til både faglig opkvalificering og systematisk tilgang til emnet i undervisningen.

Med hæftet "Skolen, børnene og SoMe" sætter DCUM fokus på, hvordan skolen kan løfte sin del af ansvaret. Det vigtigste sted at søge viden er hos eleverne selv, og derfor har DCUM i interviewundersøgelsen spurgt en række grundskoleelever om, hvad de selv mener, de har brug for fra de voksne.

Elever ønsker positiv tilgang til SoMe

I interviewene giver eleverne udtryk for et ønske om, at det bliver mere naturligt for de voksne at tale med dem om deres digitale liv. En samtale, som tager udgangspunkt i en grundlæggende forståelse af, at de digitale medier er en del af børnenes hverdag og ikke noget, de bare kan 'slukke' for eller lade være med at bruge. For de digitale fællesskaber har stor betydning for vedligeholdelsen af relationer til klassekammerater og venner, og det vil de gerne tale med blandt andet lærerne om - på en positiv måde, der vidner om accept og forståelse for deres digitale fællesskaber og liv.

Ligesom de gerne vil dele dagens øvrige oplevelser fra fodbold og spejder med både

lærere og forældre, vil de gerne dele positive oplevelser fra deres digitale liv. Men de oplever desværre, at det ofte først er, når der er problemer, for eksempel udfordringer med groft sprog, ubehagelige beskeder eller krænkende billeddeling, at lærerne og de øvrige voksne viser interesse for, hvad der foregår i elevernes digitale liv. Det er med andre ord, først når skaden er sket, og når der er opstået en udfordring, at de voksne omkring børnene træder ind 'i kampen'. Der er således et udtalt ønske om, at skolens adressering af elevernes digitale liv kommer til udtryk som en kontinuerlig, positiv interesse, hvor udgangspunktet er, at det digitale liv er et vilkår og en væsentlig parameter i børne-

nes udvikling og identitetsdannelse. På godt og ondt. Det er ikke noget, man hverken kan eller skal slukke for eller logge af, hvis man oplever udfordringer.

Eleverne ønsker støtte og hjælp fra skolen og lærerne, hvis de oplever udfordringer online. De ønsker ikke (endnu) en løftet pegefinger. Hvis de på skolen mødes af voksne, der kan hjælpe dem med at finde en løsning i stedet for at skælde dem ud over at være havnet i en konflikt, så hjælper det ikke kun på den digitale trivsel, det styrker også relationen og tilliden mellem lærer og elev samt oplevelsen af skolen som et positivt fællesskab. Og her starter den gode trivselscirkel. For gode relationer betyder tryggere og

Heidi Knudsen
Chefkonsulent på Dansk
Center for Undervisningsmiljø
(DCUM)

Anbefalinger til skoleledelsen:

- Lav en plan for omfang og indhold af undervisning i digital trivsel på hver årgang. Inddrag gerne elever og lærere på hver årgang i udarbejdelsen af planen.
- Klæd lærerne på ved at sikre, at de har viden og værktøjer til at arbejde med elevernes digitale trivsel.
- Sørg for, at arbejdet med at forebygge og håndtere digital mobning er en del af antimobbestrategien.
- Sørg for, at alle lærere og pædagoger ved, hvad der står i antimobbestrategien.
- Vær med til at etablere en nysgerrig og positiv skolekultur om elevernes digitale liv, og sørg for, at dialogen om, hvad der foregår på de sociale medier, er en del af både elever og læreres hverdag.

Find link til, hvor du kan læse mere om DCUM's undersøgelse og gratis dialogmateriale om digital mobning på:
www.skolelederforeningen.org/plenumlink

sundere klassefællesskaber, hvilket smitter af på de digitale fællesskaber. Men der mangler stadig et afsæt.

Man kan sige, at eleverne efterspørger en mere læringsorienteret tilgang fra skolens side, og at emner om onlineadfærd og digitale fællesskaber bliver en naturlig del af pensum. Det forudsætter en mere strategisk og systematisk tilgang på skoleniveau. Ganske som på andre fagområder - og det er her, skolelederens opgave ligger.

Lærerne ønsker mere viden

I DCUM's interviews efterspørger lærerne viden om, hvordan de konkret kan arbejde med elevernes digitale fællesskaber og lære dem de nødvendige færdigheder. Men så længe der ikke er en klar ramme for, hvornår og hvordan denne opgave skal adresseres, så bliver det ofte ved snakken, og det kan være tilfældigt, hvorvidt den enkelte lærer tager emnet op i undervisningen. I en travl lærerhverdag kan det generelt være svært at finde

tid til at arbejde med emner, hvor der ikke fra skoleledelsens side er skabt et konkret udgangspunkt, prioritering, systematik og klare rammer for arbejdet. Derudover efterspørger lærerne også helt grundlæggende viden om sociale medier og digital adfærd hos børn og unge. Altså en opkvalificering af skolens medarbejdere.

Men virkeligheden er altså, at lærerne sjældent arbejder løbende og systematisk med at sikre elevernes digitale trivsel, men først tager emnet op, når der viser sig udfordringer for eleverne. Ganske som vi også hører eleverne fortælle i interviewene.

For at imødekomme de ønsker og behov, som både lærere og elever udtrykker, må vi rette blikket mod skolerne på et mere overordnet niveau. For der er tydeligvis et behov for mere generelle rammer og strukturer for arbejdet med elevernes digitale liv og trivsel fra begge sider. For tiden er det på mange skoler op til hver enkelt lærer at sætte sig ind i emnerne og efterfølgende vurdere, hvad der er relevant for eleverne, og hvornår det passer ind i undervisningen at arbejde med det. Ud over at det i sig selv kan være en barriere, så vil den undervisning, der så rent faktisk finder sted, ofte variere i både omfang og kvalitet.

Hvad kan skolen gøre?

Ud fra lærernes og elevernes ønsker og behov i undersøgelsen har DCUM udarbejdet en række anbefalinger til, hvordan skolen og skoleledelsen kan hjælpe lærerne til at støtte eleverne i at udvikle sunde og trygge digitale fællesskaber. ☺

Heidi Knudsen er chefkonsulent i Dansk Center for Undervisningsmiljø (DCUM)

